

Nagy Márton

Mennyibe kerül a lakossági állampapírok banki értékesítése?

A lakossági állampapírok banki értékesítése az államnak és a lakosságnak jól szám-szerűsíthető költségekkel jár: az állam a bankok részére forgalmazói jutalékot fizet, míg a háztartások számos különféle díjtétellel szembesülnek. Így amennyiben a háztartások állampapír-állományának 11 ezer milliárd forintra növelésében az elmúlt évekhez hasonló szerepet játszanak a bankok, az 2023-ig, közel 5 év alatt összesen 175 milliárd forint költséget jelenthet ezen két szereplőnek – amelyet egyéb, nehezebben becsülhető tételek tovább növelnek. Ennek fényében az államkincstári értékesítés előnyben részesítésével az állam és a háztartások jelentős költségeket takaríthatnak meg, ezért érdemes megfontolni a lakossági állampapírok forgalmazásának kizárólag állami értékesítési csatornákra való szűkítését is.

Az állam a bankokat a nagybani piaci kötvényekénél magasabb forgalmazói jutalékkal ösztönzi a lakossági állampapírok értékesítésének növelésére. A lakossági állampapírok forgalmazói között célszerű elkülöníteni a piaci szolgáltatókat (bankok és brókercégek) és az állami forgalmazókat (Magyar Államkincstár és Magyar Posta). A piaci szolgáltatóknak fizetett jutalékok 2019. júniustól az állomány növekedése alapján kerültek meghatározásra (1. táblázat). Az értékesítésért az állami forgalmazók is kapnak jutalékot, de ez az állami költségvetésen belüli átcsoportosításnak tekinthető, így nem eredményez valós költségvetési kiadást.

1. táblázat: [Az állampapír-forgalmazásból származó jutalékok](#)

Éves jutalék	Esedékesség
0,12%*	Ha az átlagos állomány az előző negyedévhez képest csökkent
0,3%*	Ha az átlagos állomány az előző negyedévhez képest növekedett vagy nem változott
0,3%+ bónusz**	Ha az átlagos állomány meghaladja az előző negyedévi és az előző naptári év átlagos állományának értékét
<i>* A megelőző teljes naptári év átlagos állományára vetítve.</i>	
<i>** A bónuszjutalék mértéke 0,8% a lakossági állampapírok adott és megelőző negyedévi átlagos állományának különbségére vetítve.</i>	

Az állampapírok bankokon és más pénzügyi szolgáltatókon keresztüli vásárlása nemcsak az államnak jelent többletköltséget, hanem annak során a lakosság is számos különféle díjtétellel szembesülhet: a számlavezetési díj, az értékpapír-számlán megtakarított állományon alapuló díj, a tranzakciós díj és egyéb díjak (pl. számlanyitási díj, vásárlások utáni díjak) is felmerülnek költségként. Ezek közül a legnagyobb tételt az állampapír-állományon alapuló állományi díj jelenti, amelynek értéke a jelentősebb banki forgalmazóknál évi 0,1-0,6 százalék között szóródik és átlagosan évi 0,21 százalék körül alakul.

Ezzel szemben a **Magyar Államkincstárnál való állampapír-vásárlás és számlavezetés számos előnnyel jár.** A legfontosabb, hogy a **Kincstárnál az értékpapírszámlavezetés ingyenes,** amely mellett a jegyzés, az adás-vétel, az újrabefektetés, a kamat- és törlesztésfizetés is díjmentes. Továbbá célszerű azt is szem előtt tartani, hogy **kézpénzfelvételi díj és pénzügyi tranzakciós illetékfizetési kötelezettség sincs, amellyel a lakosság további költségek alól mentesülhet.** (Mivel a Posta a Kincstár függő ügynökeként forgalmazza a lakossági papírokat, így náluk is hasonlóan kedvező feltételek érvényesülnek.)

Mindezek mellett érdemes megemlíteni a **Webkincstár** – a Kincstár internetes forgalmazási rendszere – által nyújtott előnyöket is: **ennek segítségével bárhol és bármikor kezdeményezhetők állampapírokkal kapcsolatos műveletek (vétel, eladás),** lekérhető az aktuális egyenleg, módosítható a befektetések jövőbeli esedékességfizetéseinek módja (azaz például egyszerűen dönthetünk a kamatok újrabefektetésének módjáról), stb. – mindezt teljesen ingyenesen.

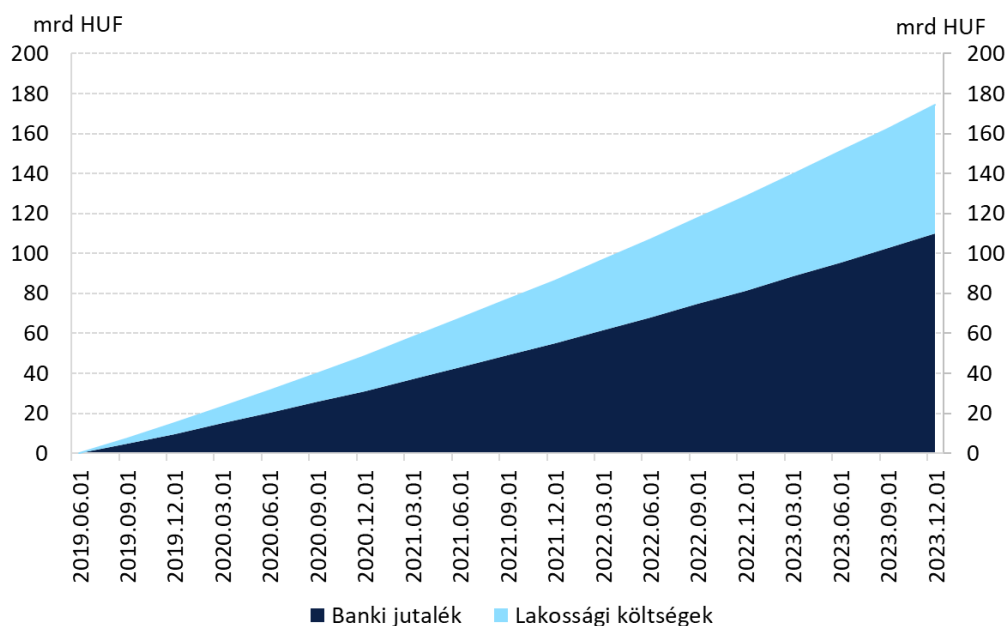
A fentiek fényében a banki értékesítés az államnak és a lakosságnak is jól számszerűsíthető költségekkel jár, így egyszerűen kiszámolható, hogy mekkora kiadást jelent, ha a **háztartások állampapír-állományának 2023-ig való 11 ezer milliárd forintba növelésében az elmúlt évekhez hasonló szerepet játszanak a nem állami forgalmazók** (azaz az értékesítés 75-80 százalékban hozzájuk kötődik). Ebben az esetben – a jelenlegi szabályok alapján – a forgalmazók az alap forgalmazói jutalék mellett bónuszjutalékra is jogosultak, ami **az állam számára** évente átlagosan 25 milliárd forint, **2023-ig összesen 110 milliárd forint kiadást jelenthet.**

Ez a – lakossági állampapírok forgalmazásával foglalkozó – bankok éves hazai profitjának közel 10 százalékát teszi ki. Ez amellet, hogy jelentősnek tekinthető, egyben azt is jelenti, hogy a MÁP+ előnyeiből nemcsak a háztartások részesülnek, hanem

bankok is számottevő – adófizetői pénzek által finanszírozott – többletbevételekhez jutnak, ami szembemegy a MÁP+ megindításakor deklarált kormányzati célokkal.

A **háztartásokat terhelő költségek** tekintetében az állományi díjakra készítettünk becslést, amely évente átlagosan 15 milliárd forint, **2023-ig összesen 65 milliárd forint kiadást** jelent. (Ez a szám egyrészt lefelé torzít abban a tekintetben, hogy csupán az állományi díjat tartalmazza és az egyéb díjakat figyelmen kívül hagyja; másrészt viszont felfelé torzít abban az értelemben, hogy nem veszi figyelembe az állományi díjak sávós jellegét, azaz azt, hogy az értékpapírszámlán tartott állomány növekedésével párhuzamosan több szolgáltatónál a díjak mérséklődése tapasztalható.) **Ez egy átlagos állampapírt tartó háztartásnak évente mintegy 16 ezer forint költséget** jelent, amelyet a Kincstárnál történő számlavezetés esetén teljes egészében meg lehetne spórolni.

1. ábra: A lakossági állampapírokhoz kapcsolódó jutalékok és díjak várható kumulált értéke

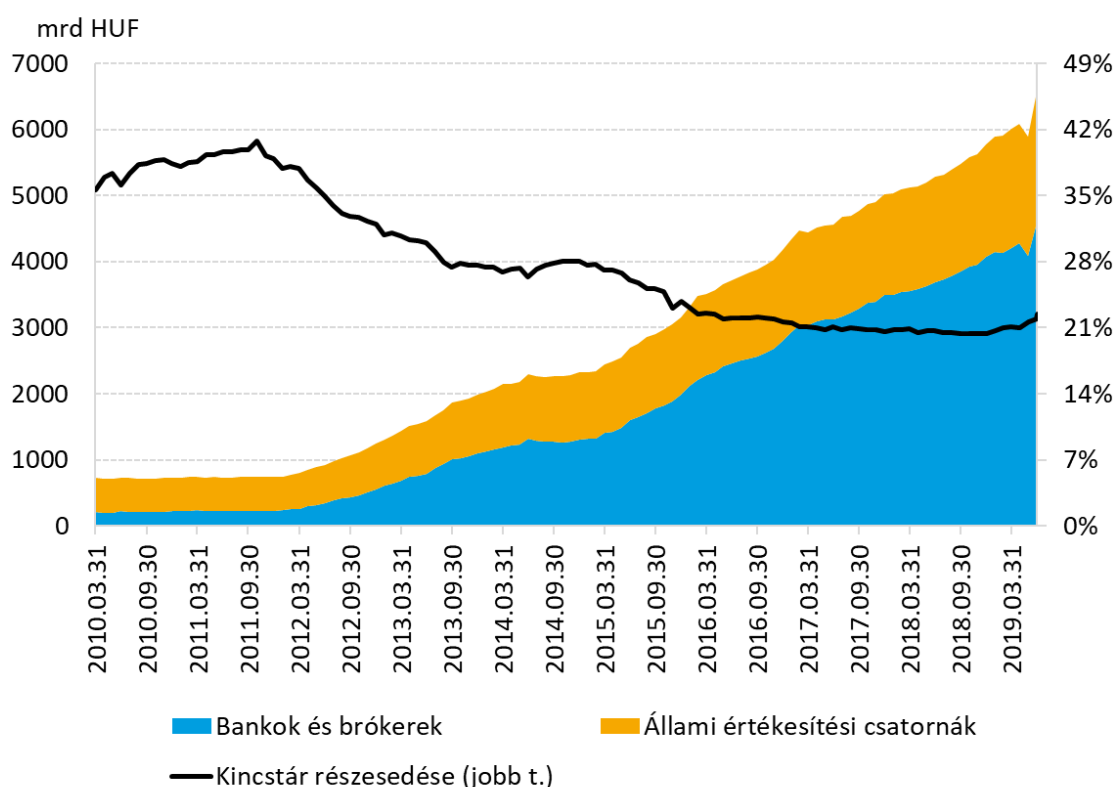

Végül érdemes szem előtt tartani, hogy ezen tételek mellett **további, nehezebben számszerűsíthető költségek is felmerülnek**. A háztartások számára ilyenek a további banki költségek, amelyek banktól, ügyféltípustól, illetve a tranzakciók jellegétől függően változhatnak. Az állam esetében pedig nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a banki értékesítés bővülése magában hordozza **a banki saját számlás állomány növekedésének kockázatát**. Ez egyrészt az államadósság „dupla finanszírozása” miatt az államadósság és az állam kamatkidadásainak növelése felé hat, másrészt ezáltal a

lakossági állampapírok előnyeiből (kiemelkedő hozam) a háztartások helyett a bankok részesülnek.

A fenti előnyök ellenére a lakossági állampapírok értékesítésének érdemi része eddig nem az állami értékesítési csatornákon keresztül történt (2. ábra). A háztartások állampapír állományának 2012 óta tartó dinamikus bővülése legnagyobb részben a bankokhoz köthető, amellyel párhuzamosan a kincstári értékesítés részesedése csökkent és az utóbbi 3 évben 21-22 százalék körül stagnál. Mindazonáltal kedvezőnek tekinthető, hogy a MÁP+ indulása óta az új lakossági papír értékesítésében a Kincstár szerepe ennél némileg magasabb volt (átlagosan 25 százalék).

2. ábra: A háztartások állampapír-állományának letétkezelők szerint bontása

Megjegyzés: az állami értékesítési csatornák kategória a Kincstár mellett tartalmazza a Posta és a materializált értékpapírok forgalmát is.

Mindezek fényében az államkincstári értékesítés előnyben részesítésével az állam és a háztartások jelentős költségeket takaríthatnak meg. Az állami értékesítési csatornák térnyerésére a fentiek alapján jelentős tér van, ehhez azonban elengedhetetlen azok fejlesztése és hatékonyságuknak növelése, illetve a kincstári értékesítés díjmentességének és a Webkincstár előnyeinek tudatosítása. **Amint ezek**

**megtörténtek, érdemes megfontolni a lakossági állampapírok forgalmazásának ki-
zárólag állami értékesítési csatornákra való szűkítését is.**

„Szerkesztett formában megjelent a portfolio.hu oldalon 2019. október 2-án.”